

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2019-789

22.10.2019

DNB Livsforsikring AS

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Uførerente – 50 % arbeidsuførhet – nedsettelse av arbeidsevnen – inntektsnedgang.

Forsikrede ble sykmeldt 50 %, og fikk senere innvilget 50 % AAP. Han hadde varierende inntekt i årene forut for sykdommen. Forsikringen ga rett til uførerente fra 50 % arbeidsuførhet, og vilkårene viste til at uførheten skulle fastsettes på grunnlag av nedsettelsen av arbeidsevnen som sykdommen hadde ført til, og at det skulle tas hensyn til forsikredes pensjongsgivende inntekt før og etter at uførheten oppstod. Tvist om forsikrede oppfylte kravet om 50 % arbeidsuførhet. Etter en konkret vurdering konkluderte nemnda med forsikredes inntekt før og etter uførheten innebar at han ikke oppfylte vilkårenes krav om 50 % uførhet. Selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (f. 1968, advokat, forfatter, mv.) tegnet en uføreforsikring med uførekapital 24.2.09. I 2015 gjorde forsikrede endringer i forsikringen, slik at tidsbegrenset uførerente også ble inkludert.

Forsikrede meldte om uførhet til selskapet 19.12.18, og opplyste da at han hadde vært sykmeldt fra 23.10.17.

Om tiden før sykmelding

Forsikredes CV viser at han har lang erfaring, advokatbevilling i 2007, autorisasjon som advokatmegler i 2009, møterett i for Høyesterett i 2014 (jf. også diplom 10.4.14) og ble godkjent som faglitterær forfatter i 2017.

Fra 2007 har forsikrede drevet et enkeltmannsforetak som tilbyr advokathjelp, A., og ifm. publisering av boken i 2017 opprettet han et forlag, B. AS.

De fremlagte selvangivelsene, og øvrig dokumentasjon, viser slik nemnda forstår reglene for pensjongsgivende inntekt (jf. ftrl. § 3-15, skatteloven § 12-2 og § 5-10) følgende inntekter mellom 2009 og 2017:

2009	803 168	968 447
2010	1 004 077	1 181 780
2011	974 303	1 131 987
2012	991 741	1 144 885
2013	2 187 486	2 472 611
2014	1 454 268	1 610 241
2015	982 944	1 065 511
2016	1 283 504	1 342 971
2017	1 220 706	1 254 260

I høyre kolonne er beløpene konsumprisindeksert til 2018-tall.

I 2013 arbeidet han fullt som advokat, jf. brev 8.6.19.

I klagen har forsikrede opplyst at han mellom 2014 og 2017 arbeidet delvis som advokat, og delvis med en større fagbok.

I brev 8.6.19 opplyste forsikrede at han i 2014 jobbet med prøvesak for Høyesterett

hvor salær oppgaven som ble levert kun representerte 2 ukers arbeid. Hensyntatt dette ville en normal årsinntekt (uten prøvesaken) vært 2.175.000,-. Hensyntatt lønnsutvikling vil tallet være 2.400.000.

I slutten av 2014 vurderte forsikrede om han skulle ta en treårig ingeniørutdanning eller gå for å bli godkjent av Norges faglitterære forfatter- og oversetterforening som faglitterær forfatter. Forsikrede arbeidet "en stor del av tiden" mellom 2015 og 2017 på boken. "I tillegg til den publiserte boken ble det disponert for en bok til, om (...), men arbeidet med denne er lagt på vent pga sykdommen", jf. brev 8.6.19.

I brev datert 10.5.19 skrev forsikrede om året 2015 at han anslo at han brukte flere/mange hundre timer på å skrive en faglitterær bok, "ca halv jobb". Han skrev også forordet til en senere oversettelse av en engelsk bok til norsk.

Om 2016 skrev forsikrede at dette "året er omtrent som året før. Delvis advokatjobb, og delvis utdanning (skriving)". Felles for 2015 og 2016 var at inntekten ville blitt omtrent kr 700 000-800 000 høyere samlet sett, dersom en klient hadde betalt salær i en stor erstatningssak som ble tapt.

Og om 2017 opplyste forsikrede om delvis advokatjobb og delvis utdanning/skriving, jf. brev 10.5.19. I brevet opplyste han også at boken var ferdig sommeren 2017, og han lagde eget forlag, før boken var i salg fra 1.11.17. Forsikrede ble da godkjent som forfatter og medlem av Norges faglitterære forfatter- og oversetterforening.

Tiden etter sykmelding

I årsberetningen for B. AS for 2017 fremgår at "Første bok ble gitt ut 1.11.17. Da var styreleder/registrert daglig leder delvis sykmeldt". Videre fremgår at "Selskapet har for tiden ingen pågående forsknings- og utviklingsaktiviteter ut over allerede igangsatte prosjekt med nye bøker", og at "Bedriften har jevn oppdragstilgang".

I kopi av årsberetning for 2017 for bedriften A. datert 19.2.18 er det skrevet at det er et enkeltmannsforetak, og at "Forsikrede har vært 50% sykmeldt i perioden 20.10-31.12.17".

I vedtak om innvilgelse av arbeidsavklaringspenger 16.10.18 fremgår følgende:

Dette er beregningstidspunktet ditt

Arbeidsevnen din ble redusert med 50 prosent eller mer fra 23. oktober 2017. Denne datoen avgjør hvilke inntektsår som er grunnlaget for beregningen vår.

I skademelding til selskapet 19.12.18 fremgår sykmelding først pga. øyeproblem (netthinneløsning oktober 2017) og så forlenget pga. psykiske problemer. "Har ikke klart å komme tilbake i full jobb så jobber 40-50?" Det fremgår også opplysninger om mottatte sykepenger og at de utgjør en grad på 50 %. Videre opplyste forsikrede at han har mottatt arbeidsavklaringspenger fra 21.10.18 og har 16 arbeidstimer pr. uke.

I skademeldingen fremgår også at forsikrede per i dag ikke klarer mer enn 12-18 timer per uke, og at advokatfirmaet går så vidt rundt med 40-50 % innsats.

I legeerklæring datert 26.1.19 har legen skrevet 50 % til 31.12.2020 på spørsmålet "Angi grad og varighet av antatt fremtidig arbeidsuførhet (...)".

I aktivitetsplan datert 29.1.19 fremgår en beskrivelse av situasjonen/sykdomsforløpet, mv. og der er det blant annet skrevet:

Og så fikk jeg netthinneløsning. Gikk til legen pga det i oktober 2017. Han reagerte på stressnivået mitt og jeg ble sykmeldt videre etter at øyet hadde begynt å bli bedre. Etter avtale med legen ble jeg sykmeldt 50%. Det er fordi jeg ikke kan være sykmeldt 100%. Det går ikke pga utgiftene jeg har ved advokatkontoret. Jeg må jobbe noe for å gå i null.

Videre siteres:

(...) Jeg har prøvd flere uker å starte med 100% arbeid på mandager, i håp om at jeg skal klare det denne uken. Så er jeg bare så veldig utslitt etterpå at jeg ikke klarer jobbe mer enn noen timer resten av uka. (...) Akkurat nå er en vanlig dag for meg at jeg står opp litt etter at de i huset har reist på jobb og skole. Så drar jeg på jobb. Jobber en times tid. Slapper av en halvtimes tid. Jobber en times tid igjen. Spiser lunsj og sover en halvtimes tid. Jobber litt igjen men prøver å slappe av med en tvserie eller noe annet før jeg drar hjem så jeg får vasket stresset bort fra hodet mitt. Det blir ikke så mye timer ut av det. Kanskje 12-18 per uke.

(...)

Men jeg tror ikke jeg klarer å prøve å jobbe for noen fast nå, heller ikke 50%. For noe av det som er vanskeligst er at det psykiske er så uforutsigbart. (...)

I utvidet egenerklæring 21.2.19 opplyste forsikrede at han arbeider "40-50 % (12– 18,5t per uke)".

I utfyllende informasjon vedrørende arbeidet i A. opplyste forsikrede at han hadde jobbet 107 timer per 21.2.19, mens han "i samme periode i 201(tall mangler) (før han ble syk) arbeidet (han) 299 timer".

Etter at selskapet hadde foretatt en midlertidig beregning av uføregraden, skrev forsikrede i brev 9.5.19:

(...) I 2014 jobbet jeg med advokatvirksomhet, men brukte i tillegg flere hundre timer med å skrive på en bok. Resultatet i advokatvirksomheten var kr 1.428.000. Hadde jeg brukt tiden på bokskrivningen til advokatvirksomhet hadde resultatet i advokatvirksomheten vært om lag som i 2013, ca 2,2 mill.

I 2015 brukte jeg veldig mye tid på boken. Tilsvarende i 2016 og frem til sommeren 2017. Disse mange hundre timene ga selvsagt ikke noen inntekt da. Så ble boken lansert høsten 2017 slik at det begynte å komme inntekter fra eget forlag, ref ca 80.000 i 2017.

Etter at jeg ble syk måtte jeg trekke meg fra arbeid i forlaget. Det ville jeg vel for så vidt gjort uansett ettersom planen var å gjenoppta fullt fokus på advokatvirksomheten og stå som eier av aksjene i forlaget. Overlot det til en annen. Resultatet i forlaget i 2018 var minus 110.000 i 2018 (...)

Når det gjelder 2019, skrev forsikrede at han ligger an til ca. kr 750 000 i inntekt.

Selskapet opprettholdt avslaget om utbetaling av uførereente for 2018 i brev 5.6.19. Siden forsikrede ble syk sent i året 2017, la selskapet til grunn et oppjustert inntektsnivå basert på inntekten fra 2017. Oppjustert til 2018-tall la selskapet til grunn en tidligere inntekt på kr 1 533 445 og for 2018 ble det lagt til grunn kr 944 681. Uføregraden ble da beregnet til "100-(944681/1533445)100 er lik 38 prosent", som var under kravet om 50 % uføregrad.

Forsikrede klaget til Finansklagenemnda 6.6.19.

I årsregnskapet for selskapet A. for 2018 er årsresultatet oppgitt til kr 944 681. I brev 1.7.19 opplyste forsikrede at han arbeidet 14 timer per uke i 2018 og endte på en "personinntekt på 1.009.000,-".

Forsikrede har også blant annet fremlagt kopi av timelister, og laget oversikt over arbeidstimer, omsetning og snitt timebetaling før og etter møterett for Høyesterett, mv. Forsikrede opplyste

8.10.19 at han er satt på såkalt pakkeforløp for lungekreft, som er et standardisert pasientforløp i spesialisthelsetjenesten.

Forsikrede har i det vesentlige anført at uføregraden er minst 50 %. Nav har innvilget sykmeldingspenger og AAP basert på 50 % uførhet, og han har de facto jobbet under 50 % ettersom han etter sykdommen kun har jobbet 12-18 timer/uke, mens han før sykdommen jobbet 40–50 timer/uke.

Selskapet har ikke tatt hensyn til at han arbeidet mindre som advokat i årene 2015 til 2017 for å bli faglitterær forfatter (han førte ikke timer, men anslår det reduserte den pensjonsgivende inntekten med 50 %). Innsatsen/utdannelsen er gjort med tanke på fremtidige inntekter, men det påvirket selvsagt advokatvirksomheten. Planen var å gjenoppta fullt fokus på advokatvirksomheten og stå som eier av aksjene i forlaget.

Videre er det ikke tatt hensyn til at han tjente ca. 2,2 til 2,5 millioner i 2013 og 2014, og etter det har fått møterett for Høyesterett og blitt faglitterær forfatter, noe som tilsier at inntekt som frisk ville vært minst like høy i 2018 og 2019. I det offentlige er det slik at de med møterett har 49 % høyere lønn enn de uten. Forsikrede har også vist til gjennomgåtte økninger av timeprisen/lønnsøkninger, jf. fremlagte kopier av timelister fra tiden som advokat, og tiden rett etter han fikk møterett for Høyesterett og fra 2019. Det er urimelig at selskapet viser til snittbetraktning av pensjonsgivende inntekt flere år tilbake, med annen utdanning/kvalifikasjon, som grunnlag. Selskapet tar heller ikke hensyn til at han i 2015 tapte omsetning på over kr 700 000-800 000 pga. en klient tapte en rettsak og ikke gjorde opp for seg. Hadde han vunnet saken ville omsetningen og resultatet vært nesten kr 700 000-800 000 høyere. Det er videre ikke sikkert selskapets normale praksis med å se på inntekt siste år før uførheten er så treffende for friere yrker som advokater. Den er avhengig av om rettsaker vinnes og om klienter betaler. I et tilfelle som her, hvor forsikrede i en fireårsperiode før sykdom rammet ikke har arbeidet fullt, blir det ekstra feil.

Saken skiller seg fra FinKN-2017-777 ettersom Nav i den saken ikke hadde tatt stilling til nedsatt ertvisevne, mens Nav her har innvilget AAP basert på 50 % uførhet.

Selskapet har i det vesentlige anført at vilkårene for utbetaling av tidsbegrenset uførerente ikke er oppfylt. Aktuelle vilkår er knyttet opp mot nedsettelse av arbeidsevne, og det fremgår av vilkårene at vurderingsmomentet vil være en sammenligning av pensjonsgivende inntekt før og etter arbeidsuførhet. Selskapet mener at en ved å legge til grunn en justert 2017-inntekt har lagt til grunn et inntektsnivå som stemmer overens med inntektsnivå før uførheten. Om man legger til grunn snittbetraktning av pensjonsgivende inntekt for årene 2009–2016, vil snittinntekten før uførheten være på kr 1 379 823, oppjustert til 2018-nivå. Selskapet kan ikke se at inntektsnivå i 2013 og tidligere kan legges til grunn som inntekt før uførhet, når sykdom/uførhet inntraff i oktober 2017. Videre vil en inntektsvurdering kunne ha elementer av skjønn, men selskapet kan ikke se at det er sannsynliggjort at inntekt før uførhet skal være høyere enn det som allerede er lagt til grunn for beregningen av uføregrad. Selskapet kan heller ikke se at arbeid med bok kan trekkes inn som et element i denne inntektsvurderingen.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder spørsmål om forsikrede har krav på utbetaling av tidsbegrenset uførerente for inntektsåret 2018. Selskapet har opplyst at det vil vurdere krav knyttet til inntektsåret 2019 etter 1.1.20. Saken for nemnda gjelder således kun inntektsåret 2018.

Hvilke situasjoner som gir rett til en utbetaling under en forsikring, er avhengig av den avtale som er inngått mellom forsikringstakeren og selskapet, med andre ord vilkårene. Det er kun de

situasjonene som faller inn under forsikringens dekningsområde som gir rett til utbetaling. Det er kravstiller, altså forsikrede, som har bevisbyrden for at vilkårene for utbetaling er oppfylt.

Fra vilkårene pkt. 3 siteres:

3. Retten til tidsbegrenset uførerente

Ved gruppelivsforsikring med tilknyttet rett til tidsbegrenset uførerente, inntreffer retten til tidsbegrenset uførerente når den forsikrede som følge av sykdom eller skade inntrådt i forsikringstiden har vært minst 50 % arbeidsufør i et sammenhengende tidsrom av 12 måneder, det vil si den på forhånd avtalte karenstiden som fremgår av forsikringsbeviset. Den tidsbegrensede uførerenten utbetales månedlig fra karenstiden utløp, og så lenge arbeidsuførheten er minst 50 prosent. (...) Årlig uførerente utbetales i henhold til uføregrad, fra 50 prosent til 100 prosent. Hel arbeidsuførhet (100 prosent av full stilling) gir rett til fulle ytelser, og delvis arbeidsuførhet gir rett til en forholdsmessig del av fulle ytelser. DNB Liv fastsetter graden av arbeidsuførhet på grunnlag av den nedsettelse av arbeidsevnen som sykdommer eller skaden har ført til. Ved avgjørelsen tas det hensyn til forsikredes arbeidsinntekt (pensjonsgivende inntekt) før uførheten oppsto og til arbeidsinntekten (pensjonsgivende inntekt) etter dette tidspunktet. Det tas også hensyn til hvilken inntekt den forsikrede kan oppnå ved annet arbeid enn sitt vanlige. (...)

Vilkåret knytter retten til uførerente opp til graden av arbeidsuførhet, og denne skal fastsettes på grunnlag av den nedsettelse av arbeidsevnen som sykdommer eller skaden har ført til. Det følger av vilkåret at vurderingsmomentet vil være en sammenligning av forsikredes pensjonsgivende inntekt før og etter arbeidsuførheten oppstod. Det skal etter vilkårene også tas hensyn til hvilken inntekt den forsikrede kan oppnå ved annet arbeid enn sitt vanlige.

Forsikrede ble sykmeldt 23.10.17. Selskapet har ved vurderingen av inntektsnedgangen tatt utgangspunkt i samlet lønn frem til denne dato, og oppjustert dette til helårlig inntekt. Oppregulert til 2018-tall var inntekten i 2017 ifølge selskapet kr 1 533 445. Selskapet la videre til grunn 2018-inntekt på kr 944 681, noe som medførte en nedgang på 38 %. Tallet for 2018 er imidlertid basert på årsregnskapet til advokatfirmaet, og forsikrede har senere opplyst at inntekten for 2018 ble kr 1 009 000, og prosenten vil da være 34.

Forsikrede har anført at man ikke kan legge til grunn inntekten fra 2017, og blant annet vist til at han i årene rett før sykdommen jobbet ca. 50 % som advokat, og brukte resten av tiden på å bli forfatter. Videre har forsikrede opplyst at planen var å gjenoppta fullt fokus på advokatvirksomheten og stå som eier av aksjene i forlaget.

På bakgrunn av fremlagte selvangivelser og øvrig dokumentasjon er forsikredes inntekt i årene 2009 til 2017 kartlagt. For at den nedsatte inntekten skal være større enn 50 %, må den tidligere inntekten ha vært høyere enn kr 2 018 000. Inntektene fra selvangivelsene, oppjustert til 2018-tall, viser at forsikrede kun oversteg dette tallet i 2013. Nemnda er enig med selskapet i at inntektsnivået for 2013 og tidligere ikke kan legges til grunn som inntekt før uførhet som inntraff i oktober 2017. Dette støttes også av at det er tale om en tidsbegrenset uførerente.

Forsikrede har fremlagt oversikt over timelister som viser at han arbeidet 37,4 t/uke i 2013. Dette var det siste året han arbeidet 100 % som advokat. Etter dette jobbet han som advokat i 25,3 t/uke i 2014, 28,1 t/uke i 2015, 28,3 t/uke i 2016 og 26,3 t/uke i 2017. Tallene indikerer at forsikrede i årene 2014–2017 jobbet ca. 70–75 % av timene per uke han jobbet i 2013.

Justerer man inntekten fra disse årene opp til samme antall arbeidstimer for advokatvirksomheten som forsikrede hadde i det siste året han jobbet 100 % som advokat, ville han hatt en inntekt på kr 2 380 356 i 2014, kr 1 418 153 i 2015, kr 1 774 809 i 2016 og kr 1 783 624 i 2017. Beregningene viser en svingende inntekt i årene forut for uførheten, og det selv om man skulle lagt til grunn like mange timers arbeid i advokatvirksomheten i 2014–2017 som i 2013. Isolert sett er det altså kun

2013 og 2014 som ville oppfylt kravet om inntekt før uførheten på over kr 2 018 000, dersom han hadde jobbet like mye som advokat i årene etter 2013, som i 2013.

Forsikrede har anført at han ville hatt høyere inntekt i 2014 om han kunne fakturert tiden som gikk med til prøven til Høyesterett, og videre at han ville hatt ca. kr 700 000 høyere inntekt i 2015 om han ikke hadde tapt en sak og klienten ikke hadde kunnet betale for seg. Videre har forsikrede vist til at Nav har innvilget 50 % AAP og sykepenges, og at han etter sykdommen inntraff kun har jobbet 12-18 timer/uke, altså under 50 % av tidligere.

Nemndas syn er at selskapet ved å legge til grunn en justert 2017-inntekt har lagt til grunn et inntektsnivå som stemmer overens med inntektsnivå før uførheten. Vilåårene for rett til utbetaling er etter dette ikke oppfylt.

Selskapet har selv anført at en inntektsvurdering på bakgrunn av vilåårene kan ha elementer av skjønn. Nemnda legger til grunn at selskapets anførsel knytter seg til at det etter vilåårene også tas hensyn til hvilken inntekt den forsikrede kan oppnå ved annet arbeid enn sitt vanlige. I det foreliggende tilfellet er nemnda av den oppfatning at forsikrede uansett ikke har sannsynliggjort at inntekt før uførhet skal være høyere enn det som er lagt til grunn for beregningen av uføregrad.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Gro Farestvedt (selskapsrepresentant), Tonje Giertsen (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Gyrid Giæver (forbrukerrepresentant).